

## **Bild 1**

### **Bjärasläktens möte 30 augusti 2014 Tekniska Museet**

#### **Martin Wiberg - ett bortglömt geni.**

## **Bild 2 Bjärasläkten på Internet**

Bjärasläkten på Internet

Sista året 6000 unika besökare och ca 25000 besök på sidan. Besök från många olika länder.

Boken Bjärasläkten finns på vår hemsida under Text-dokument

## **Bild 3 Text-dokument**

Martin Wiberg finns under Bjärasläkten 2E sid 217

## **Bild 4 Viby kyrka Gustaf Adolf**

Martin föddes 4 sept 1826 i Viby.

Martin tillhör den s k Vibygrenen och namnet Wiberg kommer av orten Viby i Skåne.

Martins föräldrar var Ola Jeppson och Elna Trulsdotter.

På det lilla backkrönet av vägen innan man passerat Gustav Adolfs Kyrka låg för länge sedan en bondgård på vägens vänstra sida som ägdes av Ola Jeppson.

Började snart förstå att Martin inte skulle komma att föra traditionerna vidare och överta den gamla släktgården.

Hans förstånd och begåvning uppmärksammades av många i byn..

Det sades att sådana barn brukar inte leva länge i all synnerhet inte barn med sådana ögon, de strålar som stjärnor så en kan knappt se på honom. Han hade inte intresse för någonting annat än böcker.

Kyrkoherden skrev en rekommendation om Martin "kan läsa i bok rent och den antagna Läroboken utantill ganska försvarligt". Rekommendation från prästen var en förutsättning för vidare studier.

Av Olas fem söner lämnade tre söner fädernegården för studier vid Lunds universitet. För att bekosta deras studier blev Ola till sist tvungen att sälja gården.

## **Bild 5 Släktskap inom Bjärasläkten**

Martins släktskap inom Bjärasläkten den s k Vibygrenen där det är Pehr Nilsson f 1667 som är Stamfader till indelningen i Ignabergagrenen, Vibygrenen, Vannebergagrenen, Bjäragrenen, Öslövsgrenen, Vinslövsgrenen.

Vibygrenen är således bara en del av den stora Bjärasläkten.

Öslövsgrenen Lars Erik Spathon en mycket intressant konstnärssläkt

Sven Hermansson har som stamfader en bror till vår stamfader Pehr Nilsson

Björn Wwennerlund och jag hör till den s k Vibygrenen.

## **Bild 6 Kristianstads lärdomsskola**

1836 började han på Kristianstads lärdomsskola.

Kamraterna gjorde livet surt för den spenslige Martin med invigningritualer och gjorde sig lustiga över hans lantliga klädsel och tafatta sätt. Ett bra exempel på dåtidens mobbing i skolan.

Skolan låg vid Heliga Trefaldighetskyrkan.

## **Bild 7 Avgångsbetyg Kristianstads lärdomsskola**

Hans avgångsbetyg var så bra att det räckte till att börja på Lunds Universitet där han uppmärksammades med sin intelligens och ansågs vara ett snille.

Bra betyg och att han var mogen för den akademiska undervisningen.

Betyget finns här i orginal.

## **Bild 8 Betyg från Filosofiska fakulteten**

Betyg från Filosofiska fakulteten i Lund finns i orginal här.

24 år gammal blev han filosofie doktor.

## **Bild 9 Från filosof till uppfinnargeni**

Han erbjöds att bli docent i filosofi men avböjde för att ägna sig helt och hållet till uppfinningar. En helomvändning från filosofi till uppfinnargeni.

## **Bild 10 Martin Wibergs egna familj**

Martin Wiberg var gift två gånger, sin första fru Sofia Augusta Knutsson fyra barn med och andra hustrun Emma Wilhelmina Lindskog fick han sexton barn. Sammanlagt tjugo munnar att mätta. Inga barnbidrag fanns då.Sjutton nådde vuxen ålder.

1867 flyttade familjen till Jönköping och på 1870 talet till Stockholm. Familjegrav finns vid Nordiska Museet.

Wiberg piskades hela sitt liv av penningbekymmer då han dels hade en stor familj att försörja och flera utvecklingsprojekt drog mycket pengar. Det fanns inga barnbidrag på den tiden.

## **Bild 11 Räknemaskinen**

Wiberg gjorde uppfinningar på löpande band.

Räknemaskinen tillverkad i mässing och järn och väger ca 15 kg.

Maskinen arbetade fem gånger fortare än tidigare maskiner och inte bara räknade utan tryckte samtidigt tabellerna

Räknemaskinen gjorde honom berömd.

Franska Vetenskapsakademien förklarade att Wibergs maskin gör stora och viktiga tjänster och att uppfinnaren hade full rätt till lovord för den intelligens och ihärdighet varpå han givit prov vid konstruerandet av sin maskin.

Vetenskapsakademien med sina lysande medlemmar närvarande på ett av sina möten gjorde detta uttalande.

Så sent som årsskiftet 2013/2014 kontaktaes Tekniska Museet av en fransk forskare som ville veta mycket mer om maskinen. Museets specialist gjorde då en video som finns på Youtube där maskinen beskrivs.

Maskinen finns här i rummet.

## **Bild 12 Besök Kejsaren Napoleon III**

Vetenskapsakademins uttalande ledde till att kejsaren Napoleon III som var en intresserad matematiker lät Martin visa honom sin maskin vilket ledde till att kejsaren personligen tilldelade honom Hederslegionen.

Brevet med denna utmärkelse finns här i rummet.

## **Bild 13 Tabellverken**

Med maskinen uträknades och trycktes logaritmiska och trioggonomiska tabeller som kom ut på både engelska, tyska och franska upplagor. Martins tre yngre bröder hjälpte till med att ta fram dessa tabellverk.

## **Bild 14 Wibergs Tabellaktiebolag**

För uppfinningarna krävdes pengar . Wibergska Tabellbolaget bildades på initiativ av Oscar II då hertig av Östergötland. Vetenskapsakademien hade förordat ett anslag på 3000 kr i sitt riksdagaäskande men Kungl Majt höjde det till 5000 kr. Vid behandlingen höjdes det till 8000 kr.

Pengar var för Martin Wiberg hela tiden en knapp resurs.

## Bild 15 Utmärkelser

Franska Hederslegionen följdes av utmärkelserna Danebrogenorden och Nordstjerneorder

Även dessa utmärkelser finns i detta rummet.

## Bild 16 John Ericson

John Ericsson, proppeleterns uppfinnare, skrev till Martin Wiberg

”Om de sända tabellerna blivit beräknade och tryckta av samma maskin så anser jag denna maskin som den största triumf av mänskliga förståndet över materien. Att en man som äger en så ovanlig ihärdighet, förenad med det överträffande snille som fordras för en så förundransvärd mekanisk anordning kommer sakna understöd i hemlandet kan jag icke förmoda icke heller att staten skulle tveka anslå de medel vilka behövas för sakens fullkomnande. Vad angår finansiering i Amerika skulle en ny råttfälla eller ett nytt sätt att förfärdiga skospik väcka större intresse hos kapitalister.

Martin hade sina blickar riktade västerut för mer kapital men John Ericssons uttalande var inte så uppmuntrande.

## Bild 17 Bläckpenna med justerbart stift

### Bläckpennan

Besvärligt att skriva med bläckpennor eftersom det inte fanns pennor med en mjukhetsgrad som passade alla. Han gjorde då ett metallskafft så att nedre delen pennläget var uppskuret i lameller och försedd med en upp och nedskjutbar ring kunde göras mer eller mindre fjädrande. Genom ändrad inställning av ringen kan samma bläckpenna kännas olika mjuk.

## Bild 18 Sänka och Bärga

### 1872 Självgående torpeder (robottorped)

I Aftonbladet 1873 stod de om de försök som pågick med självgående torpeder. De kallades i pressen för helvetesmaskiner.

Fortsatta försök skulle genomföras. Marinen var mycket intresserad.

Wiberg hade tidigare ställt ut en skuldsedel till en brukspatron som nu begärde kvarstad på de 3000 rdr från Kungl Majt som skulle användas för de fortsatta försöken.

Uppfinningen dog i och med detta. Martin hade inga pengar att fortsätta.

Ritningarna till torpeden finns här. På baksidan står en del data, Längd 5 meter, utskjutningshastighet 8-12 m/sek, 2-4 km räckvidd, 45 cm diameter

## Luftfyllda säckar för fartygsbärgningar

Uppfann ett enkelt och bekvämt sätt att med luftfyllda säckar lyfta upp sjunkna fartyg. (Concordia fartyget)

Fick fem års patent på detta

## Bild 19 Snällsättningsmaskinen

### 1859 Snällsättningsmaskin , radavslutningsmaskin

Tidigare sättningsmaskiner hade olägenheten att det som sattes blev långa rader som sedan manuellt måste avdelas i rader av erforderlig längd.

Försökte sälja patentet till ett engelskt tryckeri, samtliga sättare på detta tryckeri sa att om maskinen inköptes skulle följderna bli strejk då ett stort antal sättare skulle bli arbetslösa.

I tidningspressen skrevs att ” en bland de sinnrikaste kombinationer som ännu av människotanken blivit funnen varigenom människosnilletts kraft att åstadkomma resultatet ända till det nära otidiga på mekanismens område ådagalägges”.

## Bild 20 Snällsättningsmaskinens patent i England

Wiberg fick patent på detta i London men sättarna lovade gå i långvariga strejker om denna maskinen köptes in till de engelska tryckerierna.

Ingen vågade köpa den och patentet tillsammans med en prototyp försvann spårlöst.

## Bild 21 Bakladdningsgevär

### 1860 Bakladdningsgevär med automatiskt slutstycke

En genialisk ide men militärledningen uttalade :

Automatgeväret ansågs vara oanvändbart då ammunitionsåtgången på grund av dess stora eldhastighet blev för stor. Ammunitionsslöseri.

Geväret finns fysiskt här.

## Bild 22 Cigarmaskinen

### 1865 Cigarmaskin

Uppfann en mekanik för tillverkning av cigarrer avsevärt billigare än handtillverkninig. Åhus var ett av sveriges viktigaste odlingsmarker för tobak.-

Maskinrullning av cigarrer.

Maskinen kom i drift och antagligen finns en kopia i Tobaksmuseets samlingar i Tumba.

## **Bild 23 Postlådan 1869**

### **1869 Brevlådor**

Postlådan är så konstruerad att låset i brevbärarens låda utgör så att säga nyckel till den fastsittande lådan och låset i den sistnämnda nyckel till brevbäraren. Postlådan låses nät väskan tas bort.

Denna snillrika brevlåda användes förut över hela världen..

Underdelen finns fysiskt här i rummet.

## **Bild 24 Bottenhuggaren 1875**

### **1875 Bottenhuggare**

Bottenskrapa för upptagande av växter och djur på havsbotten. Nordenskölds Vegaexpedition. Nordensköld skrev " att apparaten fungerat så förträffligt att det nästan förargat honom".

## **Bild 25 Tillverkning av tändsticksaskar**

### **1885 Maskin för tillverkning av tändsticksaskar**

## **Bild 26 Automatisk smörkärnare**

### **1896 Anordning för smörkärning med två omrörare patent**

1896 fick uppfinnaren Martin Wiberg patent på en "automatisk smörkärna"

Smörkärnor liknande dessa tillverkades vid Mølntorps Smidesfabrik

## **Bild 27 Gräddsättare**

1896 Forshaga Gräddsättare.

Att skilja grädde från mjölk utan att därför förlora de stora fördelarsom äro förenade med en rationelt skött ismetodoch som på samma gång bestå uti erhållande av överlägsen skummjölkocho ett hållbart smörvilket kan betinga ett högt pris på den utländska marknaden.

## **Bild 28 Ljusorgel och ljuspiano**

### **1896 Färgorgel, färgpiano, färgtonsopera**

Hans märkligaste ide var det spektralinstrument eller färgspelspiano som han fick patent på 1896. Vad tonerna är för örat skulle färgerna vara för ögat. Detta ger färgsymfonier.

Dåtidens diskoljus ?

## Bild 29 Brevväxling Alfred Nobel

Alfred Nobel ger sin uppskattning i ett brev till Wiberg "Liksom en melodi kan smeka örat bör en lämplig följd av färgtoner kunna tjusa ögat". En färgtonsopera det vore löjligt att skratta åt ett sådant förslag. Jag anser ideen vara utmärkt genial och orginell. Då jag snart kommer till Stockholm får vi talas vid om saken.

## Bild 30 Brevväxling med Alfred Nobel forts

Alfred Nobel var beredd att finansiera färgorgeln för att den var så genial.

Nobel dog kort därefter och finansieringen uteblev. Uppfinningen dog i brist på pengar.

Breven finns i original här.

## Bild 31 Jetpulsmotorn eller Explosionsturbin

### 1903 vid 77 års ålder Explosionsturbin, luftmobil embryot till vår tids rea-motor

Den s k pulsjetmotorn har använts både civilt och militärt. Tidigt en hastighet på drygt 700 kilometer. 1905 tog Wiberg ut patent på principen för pulsjetmotorn.

Martin Wiberg erhöll redan 1903 patent på en explosionsturbin dels på en luftmobil avsedd att framdriva meddelst explosionskamrar.

## Bild 32 Patent och ritning på Jetpulsmotorn

Patentet och en av ritningarna till Jetpulsmotorn finns här i rummet.

## Bild 33 Luftmobilen och Jetpulsmotorn

Wibergs ritning av patentet i vänstra hörnet och Draken till höger.

Detta är en artikel i Flygvapnets personaltidning Bergtrollet 1953

Tänk på Draken

Så här står det i Wibergs patentansökan

Luftmobilen beskrivs i patentet som "en långsträckt låda med skarpt tillspetsad framdel med breda från apparatens övre del åt bägge sidorna utstående skärmar eller plåtar som ä avsedda att hjälpa till att uppbära apparaten och så mycket som möjligt motverka dess benägenhet att av tyngden dragas nedåt framdrives medelst explosioner, vilka av en lättantändlig vätska alstras i explosionskamrar".

Explosionskamrarna äro slutna åt alla håll utom det som vetter bakut och delvis den framåtvända sidan, i hvilken finnes en eller flera öppningar, hvarigenom luft vid mobilens framfart kan inströmma i kammaren för att där blandad med nedrinnande vätska åstadkomma explosioner då vätskan kommer i beröring med en i kammaren brinnande lampveke.

Är det Draken Wiberg beskriver ???

## Bild 34 Övriga uppfinningar

### Metod för att behandla torv för att öka dess bränslevärde

Kakelungsprincipen

### 1873 Kupeuppvärmningsapparat

1873 en uppfinning som kom till användning framförallt på de skånska järnvägarna. Vagnarna var vid den här tiden helt ouppvärmda

### 1873 Vedbesparande spis

Ett system som liknar det som idag finns i kakelugnar. Värmen snirklar sig sakta genom kanaler innan det går ut genom skorstenen.

### 1882 Ettiketteringsmaskin

### Bota vissa sjukdomar med ljusbehandling

Vissa solstrålars välgörande inverkan på olika hudåkommor.

Wiberg var ju ej fackman och och möttes av oförstående och fick därmed upphöra med försökem. Hånades.

### Bättre säng ilivets slutskede

Den 29 december 1905 slutade genom döden Wibergs märkliga bana uppfinnarbana. Han var då 79 år gammal. Såsom belägg för den vitalitet och viljestyrka han besatt mån nämnas att sedan han av sin läkare fått veta att endast några få timmar sannolikt återstod av detta livet gav han anvisningar om huru en säng skulle konstrueras så beskaffad att den beredde en sjuk person största möjliga vila.

## Bild 35 Sveriges Uppfinnare

Wiberg nämns så sent som 2012 vid en presentation av Sveriges uppfinningar . De flesta andra är betydligt senare uppfinningar.

Så sent som i år omnämns Wiber i tidningen Militär Historia.

## Bild 36 Martin Wiberg

### Slutord

”Väl värd att minnas som en av de mångsidigaste tekniska begåvningar Sverige ägt”

Martins skarpa intellekt sträckte sig över oerhört skilda områden. Den gamla tesen att en uppfinnares väg är kanske en av de mest törnebestridda vägar som finns.